

Льодовик
Олександр Вільчинський

Олександр Вільчинський (нар. 1963 р.) – відомий український прозаїк, есеїст. Живе і працює в Тернополі. У видавництві «Фоліо» вийшли друком його книжки «Дерева на дахах» (2010), «Криівка» (2011), «Останній герой» (2012).

«Льодовик» – це роман-застереження про те, що було б, якби... Словом, якби раптом підтвердилася одна з наукових гіпотез про початок нового льодовикового періоду. У романі льодовик зупиняється на кордоні України, але то мала втіха, й українцям доводиться не лише виживати самим, а й допомагати своїм сусідам, країну яких поглинула крига. Утім герої і персонажі «Льодовика» не лише борються за виживання у важких умовах глобальних змін клімату, але й переживають духовні пошуки, працюють і святкують, мріють і закохуються, страждають і радіють життю, як тільки можуть.

Олександр Казимирович Вільчинський

Льодовик

Антиутопія

З півночі повів вітер перемен...

«Брати Гадюкіни»

Льодове нашестя

Усі чекали глобального потепління, а тут раптом почалося це... Зими ставали все довшими, а люди злішими, аж поки всі ми не дійшли крайньої межі, стали над прірвою самознищення і зрозуміли, що треба просто набратися терпіння і якимось чином жити далі. За кілька років ми вже й забули, що таке сонячне тепло. Навіть відносно теплішої пори, з травня по вересень, усе навкруги огортав густий туман і мряка. Сонце було все тим же, але його проміння зовсім не гріло, і ніхто не міг пояснити, чому.

Відомий у нас завдяки своєму українському корінню професор із Гарварда Джон Любченко та ще деякі вчені стверджують, що причиною раптового похолодання якраз і є плями на Сонці, нам із Землі, для звичайного ока, невидимі. Але інші до цієї теорії ставляться скептично. Мовляв, плями тут ні до чого, бо льодовиковий період ніколи й не закінчувався, просто після відносного потепління почалося відносне похолодання, й не більше. А увесь набір аномалій останніх передльодовикових років: надзвичайні морози і снігопади навіть у Південній Європі, сорокаградусна спека в Якутії, вражаючої сили із багатьма тисячами жертв землетруси на півдні Китаю, на Гаїті, у Туреччині, Японії, Ірані, як і руйнівні повені чи не по всій Північній півкулі, коли природа, здавалося, збожеволіла, – усе це стало лише передумовою кліматичних змін планетарного масштабу... Словом, у клімату просто здали нерви – кара Божа, та й годі!

Та поки яйцеголові неuki сперечалися, аналізуючи причини й наслідки, майже всю Східноєвропейську рівнину раптово почав укривати товстий шар криги – льодовиковий щит на кшталт антарктичного. Тобто підтвердилися найбільш песимістичні прогнози про те, що кінець останнього льодовикового періоду не є кінцем останньої льодовикової ери. Останній льодовиковий період закінчився близько 12 500 років тому, тоді як кінець льодовикової ери, вочевидь, ще не прийшов. І ось нове похолодання, яких впродовж льодовиково-міжльодовикових циклів останнього мільйона років, імовірно, був уже не один десяток, тільки досі цьому було мало доказів.

Першими від різкого похолодання постраждали рослини, особливо це було помітно по деревах. Ми втратили майже всі ліси, за винятком деяких хвойних. За якихось два-три роки відсутності нормального літа звичні для нас листяні та й багато хвойних перестали розвиватися і повсихали. Найбільше чомусь шкода двохсотлітніх дубів-красенів тут у нас, на Сошенка, та й далі за Об'ізною. Молодь таких більше не побачить! Тепер на місці колишніх насаджень – понурі засніжені схили Дніпра із рідкими соснами де-не-де та ніби вкритими струпами, ще не до кінця догризеними короїдами стовбурами старих дубів.

Без парків у Києві надто порожньо, багато пустот, незаповненого простору, стало якось зовсім незатишно, місцями до оскомини. Нещодавно проганяли з Міхою через Позняки, повз те місце, де колись був молодий парк із кіоском «Торти» у центрі. Згадалося, як гуляли там учотирьох після моєї першої натівської ротації. Пам'ятне фото того дня: я, Міха, Іра – веселі, усміхнені, й Оленка у колисці. Десь іще донедавна ця фотка стояла у мене над журналами. Міха з Ірою тоді мешкали неподалік, на Срібнокільській. Тепер на місці того парку – рівний вимерзлий плац, може, навіть ковзанка – діти ковзають на пластикових дошках, хоча кіоск «Торти» якимсь дивом зберігся.

Кущі, квіти і навіть бур'яни – усе це також вимерзло ще у перші роки. Птахи кудись полетіли і не вернулися, частина території країни перетворилася на тундру або стала озерами, які, втім, за зиму також промерзають на всю глибину. Наші поля тепер узимку виглядають, як снігові пустелі, а влітку – як холодні сухі степи, де можуть виживати хіба що

північні олені, а околиці Сум, Чернігова та Харкова стали регіонами оленярства. Майже все рослинництво перейшло у тепличне господарство, що, у свою чергу, викликало кількарізне зростання спожитої електроенергії для освітлення та обігріву теплиць.

Уже й не віриться, що у передльодовикові роки щоліта через значний надлишок електроенергії доводилося почергово зупиняти енергоблоки на атомних станціях. Після похолодання розконсервували навіть те, що вціліло від сумнозвісного Чорнобиля, і терміново будувати нові електростанції, а найбільше – вітряні. У перші роки після наступу криги було існування на межі хаосу, розрухи й голоду, але ми вистояли.

Тепер чи не кожне село має свої вітряки, і ми стали країною північних оленів, теплиць та вітряків! І хоч жорсткі нормативи щодо енергозбереження ніхто не відміняв, але дефіциту енергії останнім часом уже не спостерігається. Навіть тротуари з підігрівом у центрі великих міст стали нормою. А влітку, коли ненадовго розмерзається, прибережні смуги Чорного й Азовського морів всуціль усяні піларисами, які виробляють електрику з енергії хвиль. Народ почав масово переселятися південніше, а з північного сходу прийшли ці. Ми їх тепер називаємо «дорогими гостями», хоч офіційний статус у них – «кліматичні біженці».

Проте деякі гарячі голови, на кшталт нашого садівника амбала Петруні, якого я частіше називаю просто Мамонтом, ще й тепер за те, аби переглянути угоди й узаконити окупацію. Але лише для того, щоб мати законне право із нею боротися. Мамонтові – йому аби боротися! Якщо не з «узаконеними окупантами», то хоча б із їхніми парканами. Бо ці двометрової висоти паркани із подзьобаної гофрованої жести, якими наші «дорогі гості» останнім часом заповзялися обгороджувати деякі території, тепер і на нашій вулиці, і далі за Об'їзною також, де колись росли старі дуби. Уся ця територія аж до Міністерки тепер, за угодою, належить їм. Лише на час Льодовика, звичайно. Але, може, це навіть і добре, що вони ось так, своїми гофрованими парканами нам нагадують: мовляв, ми ще тут! І у нас на Сошенка вони також поставили свій паркан.

Якби ще «йолки» не тирили, то взагалі було б нічого, терпіти можна. Ажіотаж починається у них ще за місяць-півтора до Нового року – це ж їх найбільше національне свято! Бо справжні «йолки» – тепер великий дефіцит, а Новий рік без «йолки» там у них за парканом – велика трагедія. Вони вважають, що якщо без «йолки» зустріти рік, то буде нещастя.

І ота їхня затятість з тими «йолками» – це вже щось на межі відчаю, бо ж чи не половина нинішніх московитів більш охоче святкують Курбан-байрам, ніж Різдво чи Великдень, і співи муедзинів також часто долинають тепер із-за їхніх парканів. І може, ці злочасні «йолки» раз у рік – чи не єдине, що ще тримає їх укупі?!

У нас з вулиці довкруг гаража ще збереглося кілька хирлявих ялиночок, то дві з них ці умільці таки спіяляли. Одну ще до того, як ми поставили камеру спостереження, а іншу – уже при ній, хоч би хни! Ми ж навіть чергували, не спали, але поки побачили й вибігли, вже було пізно.

От тоді Петруня й приніс капкани чеченського виробництва. Бо відколи перейменована у Московію Расея під льодом і у них почалися проблеми з «йолками», то новоспечені московити не лише у нас тирять, вони й на кавказькі республіки почали влаштовувати набіги, щоб запастися тими «йолками».

То чеченці перші й придумали для них універсальний капкан, який так і назвали – «Йолки-палки», й отримали такий шалений попит, що у Джохар-Палі, як тепер називається чеченська столиця, із колись кустарного промислу за ці роки розвинулося велике сучасне підприємство.

Ці пристрої дуже прості й надійні, добре замасковуються і не завдають видимої шкоди. Вони так хитро сконструйовані, що упійманий мусить сидіти й не рухатися, при найменшому русі капкан стискається, й «Івани», які лізуть красти «йолки», відчують при цьому дикий біль. У нас вони чомусь завжди називають себе Іванами, і ми часом чуємо, як вони верещать під огорожею, поки ми їх не визволимо. Але ми, як і чеченці, їх просто відпускаємо.

Можливо, лише Петруня вмастить раз чи два по кумполу, тільки й того, але ж він також Іванов, йому за зганьблене ім'я соромно.

– Іване, як тебе звати?

– Іван, – жалісливо скиглить неголена зачумлена мармиза невдачливого злодія наших ялинок.

Петруня по кумполу бух!

– Більше не попадайся, – каже. – І не ганьби ім'я!

– А-арашо! – обіцяє мармиза, але попри обіцянки, декого з них ми по три-чотири рази за місяць ловимо і відпускаємо.

Дехто навіть обсцикається з переляку, але наступного дня все одно лізе. Видно, дуже вже цінуються у них наші ялинки, і поки що на це нема ради.

* * *

Одні кажуть, що це, можливо, і на тисячі років, інші – що максимум на сторіччя, ще інші пробують заспокоювати: мовляв, як воно раптово настало, так само може і закінчитися. Та ми з Петрунею не чекаємо, ми просто щодня довбемо той лід, бо це також входить у наші обов'язки. Все, що мало статися, уже сталося, й гірше не буде. А з місяць тому в редакцію

прийшов якийсь старий з мапами. Я його ще там бачив, але Міха його і сюди, на Сошенка, на чаювання запрошував, на нас із Мамонтом перевіряв його теорії.

Той старий з ніяковою посмішкою також назвався Іваном, хоч Міха і звертався до нього «пане Януш». Він дивно вимовляв українські слова, ніби тримав у роті льодяника і свистка водночас, особливо з твердим нашим «и», і ми запідозрили у ньому перебіжчика із-за гофрованого паркана. Старий випив чашку чаю, попросив ще одну і втирав нам, начебто скоро Льодовик вкриє всю землю, буде суцільна льодова пустеля, як на супутнику Юпітера Іо, і земній цивілізації гаплик. Але нас із Петрунею так і не переконав.

Хоча минулої зими всі обговорювали інший прогноз, одного француза, котрий якось там вирахував, що Льодовик переживає пік, а надалі почнеться спад. Бо ж у Гренландії вже давно нічого не тане і Гольфстрім поволі починає повертатися у звичне русло. Однак після того, що сталося з кліматом, уже ніяким галімім прогнозам давно ніхто не вірить, а я тим більше, і особливо французьким. Вистачило півроку у Боснії під їхнім командуванням, де мимохіть навіть став жабоїдом: обіцяли свинину, а давали лише консервовані жаб'ячі ніжки. Як їм після того вірити?...

А французький президент, приколїст Луї, єдиний промовчав, коли ці безумці – кремлівські карлики – хотіли спекти нас своїми довбаними нейтронами, і це вкрило його навіки ганьбою, вже не кажучи про них. Це був єдиний президент, що промовчав, і чомусь цей президент виявився французьким, хоча Франція, як і ми, член НАТО. Бо ж, як тільки кишнули останнього із Семижопенків, нашої ганьби перших десятиліть незалежності, Україна одразу ж подала заявку, і до Льодовика ми ще встигли, як то кажуть, заскочити в останній вагон – набули асоційованого членства в Альянсі. А деякі українські газети пишуть, що, мовляв, французи нам і досі не можуть пробачити незалежності, коли ми раптом забрали у них першість найбільшої за площею країни Європи. Але ж коли то ще було?!

Як показали подальші події, саме Альянс і став нашим порятунком. Бо врешті-решт і Франція приєдналася до єдиної позиції, і приколїст Луї, під натиском громадської думки, сам телефонував у Кремль Гебістову й попереджав про удар у відповідь. І хоч як нам було огидно після всього сідати за стіл переговорів, ми все-таки сіли і таки вимучили ту угоду. На зміну протистоянню поступово прийшло нормальне партнерство. Підтримка наших союзників допомогла, та й Льодовик підганяв. Утім, усьому цьому ще передувала ціла низка важливих подій, трагічних, драматичних, часом і комічних, – наскільки це взагалі можливо, коли живеш поряд із безмежною крижаною пустелею.

Тепер ми рідко бачимо сонце навіть улітку, коли дмуть північні та північно-східні вітри (роза вітрів за час Льодовика також помітно змінилася), небо стає сіро-зеленим, і країну надовго огортає ідка мряка. У такі моменти навіть нейтронні погрози росіян виглядають як малюнки із коміксів старих, ще дольодовикових видань. А до честі французів – вони, незважаючи ні на що, таки зуміли зберегти свої легендарні велоперегони «Тур де Франс», і навіть

умудряються їх щоліта проводити, хоч і без гірських етапів. Кілька років тому переможцем знову став українець Попович – родич відомого ще із дольодовикового періоду велогонщика і також переможця «Тур де Франс».

Найсмішніше те, що тієї зими, коли все почалося, я нарешті купив собі човна, надувного, зате з веслами, як іще встиг оголосити всім друзям. Хоча всі, кому я хвалився човном, навіть Міха, ще тоді в один голос казали, що з навісним двигуном було б краще. Але в останні передльодовикові роки, після розлучення, я перебивався випадковими заробітками і лише мріяв записатися на якусь чергову війну. На двигун мені тоді просто не вистачило, ще й так у борги вліз. Це була моя давня мрія – мати власного, зручного для транспортування човна. А мрії мають властивість або не збуватися зовсім, або збуватися лише наполовину. Принаймні у мене чомусь так.

Колись ми вже такого мали, хоча і пополам з Міхою. Але треба знати Міху, щоб розуміти, що мати із ним щось пополам – мало радості. Невдовзі він завіз того човника у село до свого тестя, Іриноного тата, і тільки я його й бачив. Здається, лише раз і встиг з нього порибалити, та й то у зливу, що раптово почалася. Тепер та тепла злива, мабуть, єдиний прийнятний спогад, що з того всього залишилося. Або хіба ще відчуття вертких дощових черв'яків у пучках, коли насаджував їх на гачок, на них тоді добре лин клював. Та де тепер знайдеш тих лінів? Та й черв'яки хіба що у теплих... Мій новий човник – барк маде ін Дніпропетровськ – поки що також лише раз розпаковувався, але навряд чи це можна назвати риболовлю.

Мабуть, найбільшою помилкою було те, що я взяв Мамонта, а його помилкою – що він перед тим з'їв щось не те. Як згадаю ту нашу риболовлю, досі моторошно, а човен, якщо тільки миші не згризли, спакований десь на горіщі бабусиної хати на Святошині, де тепер квартиранти. Бо, незважаючи на Льодовик, мишей тепер, здається, ще більше, до того ж – переважно в людських оселях.

Після похолодання і риболовлі не стало. Яка вже до дідька риболовля! І хоч Дніпро нікуди не зник, а влітку став ще більш повноводним, й озера всі на місці, їх навіть побільшало, однак риба перевелася. Бо що толку з озер, якщо вони на широті Києва десять місяців у рік стоять під кригою. З настанням Льодовика риба просто не встигала нереститися. Правда, у журнальчику «Все про риболовлю», що його якимось помилково кур'єрська служба закинула разом з іншими виданнями у Міхову приймальню, я вчитав про різновид сибірського тайменя. Виявляється, віднедавна він почав зустрічатися у притоках Дніпра, та й у самому Дніпрі нижче Києва. Але там же було і попередження про ураження цієї риби трихінельозом. Виходить, Льодовик трихінелі не перешкода, а рибі – так.

Вижили ще хіба якісь ветерани-соми, а чи коропи. Або щуки. Можливо, й дотягнули із дольодовикових часів, але то більше чутки. Хотілося б побачити! Хоча час від часу знаходяться навіть очевидці, ніби хтось там на озерах, на Міністерці, чи на тих же Позняках, чи ще десь вивудив якогось річкового монстра. Але я у те мало вірю, та й

робота тепер у мене, так що без Міхи нереально кудись вирватися, а він не рибалка. Хто завгодно, тільки не рибалка, а можливо, навіть і не мисливець. Він завжди любив, щоб йому підносили на все тарілочки, але хіба це полювання?... Тих короїдів краще палкою збивати, ніж тратити шріт.

Хоча, якщо вже відверто, то я б їх взагалі не чіпав: ні тих жуків, ні будь-кого іншого. Льодовик навчив цінувати будь-який живий організм на цій планеті, котрий здатен опиратися холоду і виживати. Наприклад, завдяки личинкам короїдів тепер розвелось чимало дятлів! Їхній стукіт у вимерзлих, посохлих лісах – це ознака часу, за містом тільки їх і чути, та й у місті також. Послухати пісню дятла – це тепер майже те ж саме, що колись солов'я чи жайворонка.

Тваринний світ в околицях Києва, та й взагалі скрізь, дуже змінився; північні олені, вівцебики, верескливі песці, що нерідко забігають на міські околиці, полярні куріпки і ще звичайні миші – тепер це найпоширеніші представники фауни холодних субарктичних рівнин між Житомиром, Києвом і Полтавою. Ну, ще лисиці і сови різних видів. Сов розвелось стільки – як білих полярних, так і звичайних сірих, – що у деяких місцинах за чисельністю вони зрівнялися з дятлами. Хоча із більш ніж двохсот видів дятлів розмножилися лише три-чотири види із найбільш морозостійких.

Дятли й сови – від такого сусідства можна й вовком завити. Тим часом самі вовки відкочували на південь! А от сови, кажуть, з'явилися навіть гігантські, як продукт потрійного схрещування сірої, вухатої і полярної. У зв'язку з цим у субарктичній Шостці взяли і поміняли герб міста, поставивши у центрі геральдичного щита вухату сову в обрамленні знаменитої кіноплівки, яку тут колись виробляли і на якій відзняті деякі шедеври українського кінематографа 1960-х. У неймовірних кількостях тепер і комарі, щоправда, лише тих півтора літніх місяця, але й то треба ще пережити. Без спеціальних кремів та спреїв, що їх відлякують, або спеціальної протимоскітної сітки на вулицю у липні хоч не показуйся.

Звичайно, окрема мова про жуків короїдів та деревогризів, що й раніше могли у вигляді личинок кілька років пролежати в ґрунті, чекаючи свого часу, тепер вони просто розкошують і множаться у неймовірних кількостях. Довга зима їм не перешкода, лишень у землю стали глибше зариватися.

Міха припускає, що деякі організми можуть жити і під кригою, і навіть непогано себе там почувати. Ну, а на поверхні де короїди, там і дятли, їх тепер у Києві стільки, як колись горобців. Проте й горобці також дивним чином пристосувалися, хоча їх весняне цвірінкання у ці травневі дні і перебивається запальним стукотом дятлів.

Весна тепер приходить не раніше, ніж у другій половині травня, що тепер понурою сірістю краєвидів більше нагадує дольодовиковий березень. Зараз навіть на початку червня деінде у низинах парків снігу ще по коліно. А у найглибших виярках він не сходить ціле

літо, аж до перших приморозків і першого нового снігу наприкінці серпня.

Але тисячі гектарів посушлих, ніби вкритих струпами лісів – це, як виявилося, рай не лише для короїдів та дятлів, а й для якихось мікроскопічних кліщів, які, у свою чергу, паразитують уже на самих короїдах. Словом, усе за дідусем Дарвіном!.. Дятли скоро будуть розгодовані, як індики, а самі короїди на тих сухостоях уже також почали продукувати мутантів за розміром чи не вдвічі більших навіть за хрущів, а от хрущі в Україні зникли зовсім... А тим часом дехто, а серед них і Міха, придумали собі нову розвагу – полювання на короїдів.

Як на мене, малоцікава розвага стріляти по жуках, краще вже палкою або просто кулаком. Незабаром, при найменшому потеплінні, ті жуки знову полізуть з усіх щілин. Бо скоро літо. А тепер навіть на широті Києва всі пори року звелися до двох – довга зима і коротке літо, дуже коротке, якщо не рахувати ще коротших, майже непомітних весни й осені. Наступне коротке літо, за Міховими прогнозами, обіцяє здивувати ще більшими жуками, і не тільки ними. Хоча чим іще, крім жуків, нас можна тепер дивувати, й так уже за останні роки дивованих-передивованих, він усе ж не уточнив.

Міха ближче до інтелектуальних центрів, а деяка інформація йому ще й від тих хлопців у сірих костюмах, що заходять до нього «пошептатися», перепадає, то я допускаю, що він і справді міг щось таке чути. За тих вісім-десять років від початку раптового похолодання планета змінилася до невпізнання, особливо Північна півкуля. Це просто неймовірно, як усе швидко на наших очах змінилося настільки, що життя, хоч і з усіма своїми проблемами до того, як це почалося, тепер усім здається і справді раєм.

– Ми жили у раю, Коломбо! – щоразу одне й те саме повторює Міхова Іра, коли приїздить до нас з Одеси.

Тоді Міха розганяє усіх своїх курв, принаймні він так каже, що розганяє, і ми із Петрунею щодня чуємо їхні з Ірою «дискурси». Але її, зазвичай, вистачає ненадовго. Невдовзі вона спаковує валізи і я везу її нашим брудно-жовтим «Хаммером» через усе місто – Оболонським проспектом і далі через центр – до автовокзалу, звідки вона «люксом» вирушає назад на південь, до Одеси. Хоча по кільцевій, враховуючи міські «корки», могло б бути швидше, але Іра на прощання воліє побачити обледенілий Хрещатик. І ми ідемо з Оболоні через Поділ і далі. А коли вже котимося бруківкою Хрещатика, вона просить, аби не так швидко, й щоразу повторює одне й те саме: «А без каштанів він уже не той...». І я щоразу щось мугичу у відповідь, мовляв, нічого, будуть ще й каштани. «Але я їх уже точно не побачу», – також щоразу однаково, з присмаком гіркоти відповідає мені Іра. І я бачу в її очах сльози.

– Миколо, будь ласка, дивися краще на дорогу, – вказує вона мені пальцем на лобове скло.

Останнім часом я ловлю себе на тому, що начеб уже й чекаю цього її жесту. У таких випадках вона завжди переходить на холодне «Миколо», хоча «Коломбо», як той детектив із дольодовикового серіалу, з її вуст для мене звичніше. Здається, вона першою і почала до мене так звертатися, коли якось побачила тоді ще біля старого мого «кадилака», тієї тарадайки, «Москвича-412». Він, напевне, був у мене останнім на весь Київ або принаймні на Києво-Святошинський район, де я тоді мешкав у бабуниній хаті, жив на державну стипендію і вчився на військового психолога в університеті імені Т. Шевченка. З того часу вже минуло стільки ж років, скільки зараз їхній з Міхою дочці – Оленці.

«Коломбо!» – тепер я й сам себе так називаю, і мені це подобається. Хоча при Ірі намагаюся не виявляти своїх почуттів, стримана ввічливість, і тільки. Але ж жінки у цих сферах більш чутливі. Часом можна видати себе навіть мовчанням. І все одно решту дороги, аж до колишнього Московського мосту, що його тепер, після нейтронних погроз, перейменували у Либідський, ми мовчимо. Вона мовчить, і я також.

– О, вже приїхали, – каже вона ще на спуску перед мостом.

– Приїхали, – повторюю я, хоч після того ми іноді ще добрих півгодини стоїмо у «корку».

Але я завжди стараюсь виїхати із запасом, і ми встигаємо. Лише одного разу наздоганяли, і таки наздогнали. За горбом, на колишньому 40-річчя Жовтня, а тепер просто – Голосіївському проспекті, біля тих гнилих ставків на Голосієві. Добре, хоч тепер більшу частину року вони у замерзлому стані, бо, коли не у замерзлому, то смердять так само, як і до Льодовика.

«Люкс» на Одесу рівно о 12.00, розклад ще із дольодовикових часів, його не змінювали. Лівий ряд в автобусі одинарні місця, правий – подвійні. Іра зазвичай замовляє наперед і бере одинарне, інколи вона ще перекурює під автобусом, а потім каже мені їхати, але я ніколи не їду. Я чекаю, аж поки «люкс» вирулює з території автовокзалу у напрямку Голосієва, махаю їй на прощання рукою і нишком, як колись бабуня, трьома пальцями хрещу стоп-сигнали автобуса, що віддаляється.

Київ – Одеса

Іра – це мрія, і нещасний Міха так і не зміг її досягти. Я не маю на увазі її зріст і те, що навіть вищий за мене Міха і то їй по вухо. Іра – це висока мрія, а її надто високий, як для жінки, зріст, звичайно, випадковість. Вона могла б бути і низькою, але все одно була б недосяжною... Хоча, пригадую, ще як разом служили, Міха якось обмовився, що не проти, щоб його майбутня дружина була високою. Але хіба ж він міг тоді уявити, що аж настільки!

А ще Іра – найкращий у країні логіст, сам читав у «Діловій столиці». В Одесі вона має власне підприємство «Ірмо» і навіть автопарк із десятка великотоннажних фур. Весь її бізнес також у новій столиці. Туди тепер багато хто перекочував, і навіть двоє наших старичків – найвідоміших у країні братів-близнюків, дідько не вхопив, також там тепер понти колотять, із телевізора не вилазять.

Хоча спочатку, як тільки все це почалося, деякі райони Одеси підтопило, довелося підсипати старі й насипати нові дамби, планувати нові транспортні розв'язки. Хаджибейський та Куяльницький лимани з'єдналися з морем, і майже вся промислова зона Пересипу та прилеглі дачні селища опинилися під водою, але центр міста, а також Молдаванка, Слобідка, Млини – Далекі і Ближні – вистояли.

Між Молдаванкою і Слобідкою, в районі автовокзалу, на деякий час, коли вода піднялася, навіть утворилася морська затока. А оскільки старий морвокзал затопило, то автовокзал в Одесі одночасно почав виконувати функції ще й морського. Але невдовзі, як це зазвичай і буває під час Льодовиків, коли всі моря раптом виходять із берегів, а тоді знову міліють, і від Одеси вода також відійшла. Всі пристані, пірси, причали і Воронцовський маяк тепер виявилися далеко на суходолі. Кажуть, що все це колись доведеться будувати наново: і нові причали, і нові дороги, і новий маяк. От тільки коли – невідомо. Бо відколи Чорне море змаліло, а турки все ще не відновили Босфорський канал, то й морські перевезення втратили актуальність.

Із важливих державних інституцій лише Верховна Рада залишилася у Києві, а з уряду – лише деякі міністерства. Це – оборона, закордонні справи, транспорт і зв'язок і, якщо не помиляюся, надзвичайні ситуації. Але всі інші разом із головним – Міністерством зміни клімату й енергетики – уже давно не в Києві. Запровадити те Міністерство зміни клімату й об'єднати з енергетикою – це англійська ідея, але наші й собі запозичили. Тепер такі або схожі міністерства є майже в усіх країнах.

Загалом усі органи державної виконавчої влади, з Міністерствами включно, тепер трансформовані й підпорядковані Технічній комісії – групі молодих інтелектуалів. Наша «залізна леді» – прем'єрша, також їй підпорядкована. Мабуть, це не зовсім демократично, зате на даному етапі ефективно. Більшість членів Технічної комісії, як, до речі, й адміністрація тимчасово відсутнього президента, також переїхали до Одеси. Отож Південна Пальміра тепер, на відміну від наскрізь промерзлого Києва, є епіцентром не лише політичного, а й культурного життя, майже на рівні зі Львовом та Чернівцями. Бо після погроз нейтронною бомбою від східних сусідів навіть найбільш твердолобі з одеситів уже не відмовляються від української. Принаймні до кінця льодовикового періоду. А скільки він ще триватиме, ніхто не знає. Міха каже, що це ще як мінімум на сто тисяч років, колаборант хрінів! Та нас тепер уже нічим не лякати.

Бо коли сніг уперше два роки поспіль на широті Києва пролежав аж до травня і всім, навіть

таким невинним оптимістам, як-от дідусь Микола з «Миколиної погоди», стало очевидно, що все це надовго і що все це не що інше, як новий льодовиковий період, світ став ще й на межу Третньої світової. Бо ж одна напасть часто тягне за собою іншу. Та все ж похолодання (на тому етапі ми ще називали це так) зробило неможливою навіть війну, хоча в інших частинах світу війни тривали, і в один момент на якусь із них я навіть хотів було завербуватися. Думав податися на Африканський Ріг, але там вікові обмеження, на комісію брали лише до тридцяти п'яти.

А якийсь новий російський генерал шапкозакідатель Мурашкін обіцяв за дві години марш-кидком дістався Києва. Проте від ганьби цього долбака врятувала крига, що враз скувала все навколо й не залишила часу на військові приготування. От тоді ці безумці й почали погрожувати нам нейтронною бомбою. І не тільки нам, а ще грузинам і казахам. Тобто найближчим сусідам із заходу та півдня, оскільки у Білорусь їх одразу втиснулося мільйонів скількись шлоїбені, без статусу «дорогих гостей», без ніфіга, а просто розчинилося, вочевидь більше їх уже просто не могло туди ухатися.

Це виглядало дуже негарно з їхнього боку, цей нейтронний шантаж! «Моя мама і нейтронна бомба» – це, здається, також із їхнього репертуару. Навіть наші русофіли, та й загалом уся постсовкова гурма, були приголомшені таким віроломним цинізмом. Мовляв, ми ж їхньою мовою розмовляємо, їхні фільми дивимося, їхніх пісень співаємо, навіть їхню пресу передплачуємо, а вони, на тобі, усіх нас, без розбору, підсмажити, як шкварку. Ні, щоб лише україномовних, то б і шкоди не було, а нас за що?... Нема нічого гіршого, як почуття нерозділеної любові. Виявилось, на щось більше, ніж на зневагу, нашим «креолам»-постсовкам важко розраховувати. І сталося диво – постсовки прозріли. Не враз, звичайно, але прозріли. Тим більше, що російські націоналісти, які за Семижопенків були у нас при кермі, і російська мафія, яка тут усім заправляла, також давно вже всім сиділи у печінках.

Коли я чув здивування від деяких своїх знайомих: мовляв, не чекали від Кремля такого, я їм лише одне нагадував: а хіба трьох Голодоморів, а потім їх заперечення, чи розпалювання Другої світової у змові з нацистами було мало? Щоб нарешті розвіяти останні ілюзії. Все ж решта – це просто навіювання та вплив маскульту. Хоча й Гебістова з Чекістовим можна зрозуміти. Можливо, це був для них єдиний шанс утримати у покорі власне населення, показово збиткуючись над сусідами, а тим паче тепер, коли на країну насунулась крига. Бо, за великим рахунком, саме російський, а по-теперішньому – московітський, люд терпів від своєї корумпованої гебітської кліки найбільше.

І після всього вони знайшли нарешті привід закидати нас своєю найбільш таємною зброєю – нейтронними бомбами. Це, мабуть, здавалося їм єдиним шансом, щоб примусити нас пустити їх до себе. Але все вийшло навпаки. Якщо нас не зламали досі, то тепер і поготів. А спільна для всіх загроза несподівано згуртувала, нарешті об'єднала нас усіх: Схід і Захід, Південь і Північ, і навіть Крим.

Телебачення, звичайно, також відіграло велику роль. Тим, що відразу після нейтронної погрози вимкнули всі московські канали і «тарілки» також. Бо наші на той час уже навчилися блокувати сигнали і на супутникові антени. А без можливості дезінформувати росіяни одразу втратили здатність маніпулювати громадською думкою. Натомість наші телевізійники виявилися на висоті, та люди й самі все розуміли. Відколи оце все почалося, саме прості люди і у нас, і у них також, як це завжди й буває, натерпілися найбільше. Бо ж і росіяни розраховували на потепління, що скоро помаранчі у Підмосков'ї ростимуть, а тут на тобі у матню льоду!

– Якби у свій час менше слухали безмозких «протівсіхів» і вчасно кишнули ще першого Семижопенка, то, може б, і Льодовика не було, – ще як тільки ми познайомилися, у перші дні тиснув інтелектом Петруня.

– Добре, а що було б? Потепління?

– Може, й потепління. Весь лід на планеті розтанув би, і всіх наших воріженьків затопило б! – демонстрував він конячі зуби.

– Ну прямо-таки всіх! Не забудь, що й пів-України в пониззі. Пів-України тобі не шкода, взагалі? З Києвом включно?

– До Києва б не дійшло.

– Але ж від «дорогих гостей» – від «кліматичних біженців», мати його – це все одно не врятувало б! – звичайно кивав я на паркан чи на сніг, що його намело врівень з парканом, я туди завжди киваю, коли ми біля Гляціала про біженців починаємо. – Тоді б їх ще більше до нас привалило.

– Вони б залишилися тоді на своїх островах, у них би враз з'явилося до хріна островів і острівців. Подивись на карту: там рівнина з височинами, від Валдаю до Дону...

– Ну, а Семижопенко до чого тут і «протівсіхи»?

– А в житті все взаємопов'язано. Все продумано до дрібниць.

– Ким, Богом?

– Так, можна сказати й так. Вищою силою, – спотикається атеїст Петруня, з усього видно атеїст, як і всі московіти, чи ким він там себе вважає.

Про потепління, то, звичайно, спершу до цього все і йшло. І все ж, до певного моменту зими ще залишалися зимами, а літо – літом. Та коли крига в Арктиці спершу почала танути удвічі швидше, ніж звичайно, потім утричі, а потім ще швидше, і коли вже у Гренландії

льодовиків майже не залишилося, тоді в один момент усе й змінилося.

Холодна течія Лабрадор, і до того холодна й потужна, видно, нарешті увібрала в себе критичну масу холодних вод і наче лезом відтяла від Європи теплу Гольфстрім, що стільки тисячоліть створювала європейцям, особливо західним, майже тепличні умови. До того ж через кілька великих і малих аварій на нафтових платформах у Мексиканській затоці і розлив нафти на значній території, що перешкоджало сонячним променям нагрівати води затоки, температура самої Гольфстрім також знизилася. Канаді не пощастило першою, крижана шкаралупа почала свій наступ звідти і невдовзі накрила Квебек. Далі майже цілком поглинула штат Мен, гірським частинам Вермонту, Нью-Джерсі також не пощастило, краєм океану вона доповзла до передмість Бостона, а вдовж Аппалачів майже до Атланти.

У Північній Кароліні крижані рукави сповзли з гір у низовину й досягли Шарлотт, Роллі й Дархема... Лабрадор продовжував напирати, й залишам нещасної Гольфстрім нічого не залишалося, як розпорошитись, частково через Атлантику потекти напяму до Північної Африки. Катастрофа для Європи виявилася спасінням для Західної Сахари. Пустеля почала закрітати, і з кожним роком усе більше, й за короткий час вкрилася соковитими луками та заростями субтропічної рослинності.

Тепер якщо до Європи й проривалися якісь ледь літеплі потоки, то максимум до Ірландського острова. Кажуть, колись зеленого, а тепер лише по краях зеленіючого, як колись Ісландія. А щодо самої Ісландії та ісландців, то тепер вони живуть під льодом. Використовують для обігріву свої термальні джерела і якимось там виживають, хоча більша частина переселилася у континентальну Європу, тобто стала кліматичними біженцями. Перестали замерзатися на літо і береги Гренландії, під кригу пішли Шетландські острови, узбережжя Норвегії з усіма фіордами та сонною тепер протокою Скагеррак включно. Межа вічних льодів наблизилася до Великої Британії, величезні айсберги скували судноплавство не лише у Північному морі та Ла-Манші, а й у Біскайській затоці.

І, мабуть, не я один, а й тисячі інших європейців, щоб трохи помріяти перед сном, уявляють собі дольодовикові ліси і зелені поля. Хоча останнім часом це можуть бути навіть зелені стебла у теплиці... Тим паче, що Нонна з Мамонтом вирощують там не лише помідори, капусту, моркву й картоплю, а й окремі стеблини пирію, листочки осоту і навіть кущі кропиви. Знаходять їм місце, просто випещують їх. І те, що Петруня за роботою у теплиці щось постійно мугикає собі під ніс, уже й не дивує. А Нонна, зігнувшись із мініатюрною, мовби іграшковою, сапкою над кущиком кропиви, щораз повискує від задоволення, торкаючись її своїми пухкенькими пальчиками.

— Що, Нонно, кайфуєш? — часом і сам не втримуюся, щоб не пройти пальцями по шорстких листочках.

Гляціал і льодоруби

Забуте відчуття дольодовикового літа! Я й сам із задоволенням пораюся у наших теплицях, хоча це й не входить до моїх обов'язків, уже не кажучи про Міху. Він годинами не вилазить із теплиць. У нього там крісло-гойдалка, набір малих поливальниць і розпилювачів, а також власна велика поливальниця – червона у білі горошини. Але зазвичай найчастіше він там просто дрімає у кріслі-гойдалці або медитує. Принаймні збоку це виглядає саме так.

У самому будинку, що його для нас орендують Міхові шефи і який Міха мріє колись викупити, також багато рослин: вазони у коридорах, у кімнатах і «зимовий сад» із великою пальмою та лимонними деревами у пентхаусі на Міховій половині. Поки є рослини, доти є і ми – це тепер наше все. Тепер навіть чоловіки жінкам дарують переважно вазонки. Хоча і жінки в боргу не залишаються... Мені он Ліда привезла дві малюсіньких туйки. Тепер маю їх обприскувати двічі на день, хоча одній уже, мабуть, нічого не допоможе. І це ще на додачу до щільної шеренги інших малих і великих вазонів. Правда, серед них половина – кактуси різних видів, а їх, як відомо, чим рідше підливаєш, тим краще ростуть.

Ці роки для всіх нас стали часом великих потрясінь та випробувань, коли ще ніхто не знав, чим усе це закінчиться і чи коли-небудь закінчиться взагалі. А коли наступ льодовика враз зупинився, то виявилось, що у Європі під багатометровим крижаним щитом враз зникла ціла велика країна – Російська Федерація, принаймні європейська її частина, то майже вся. Прибалтійські низовини перетворилися на тундру, а плоскогір'я Центральної Європи тепер нагадували дольодовиковий Східний Сибір десь у районі Верхоянська чи Ойм'якона. Решта території стала частково тайгою, частково субарктичним степом, а там, де тепле дихання Гольфстріму і до того не вельми відчувалося – на великій Східноєвропейській рівнині, запанувала льодяна пустеля. Така само, як і у Північній Скандинавії, десь майже по Стокгольм, а потім через Ботнічну затоку. Крива кишка Ботнічної затоки опинилася цілком під Льодовиком. Фінляндії залишилася лише вузька смужка у трикутнику Турку – Гельсінкі – півострів Ханко, де тепер скупчилися всі фіни, якщо, звісно, не рахувати розсипаного маку Аландських островів.

Ще один епіцентр льодовикового наступу – Альпи. Вся Швейцарія, за винятком долини Женевського озера, у якому несподівано з'явилися гідротермальні джерела, забили гейзери, як і Скандинавія, вкрилася твердими льодовиковими полями, які зливалися із гірськими льодовиками, що тепер також розрослися неймовірно. Ці гірські і передгірні льодовики знищили Швейцарію, але швейцарські банки залишилися. Просто тепер вони були під льодом. Швейцарці поробили до них тунелі, системи провітрювання і безпеки працювали безвідмовно, як і їхні знамениті годинникові механізми. Весь інший простір на північ від Альп вкрила все та ж безкрая степ-тундра.

Льодовик також захавав майже всю європейську частину Російської Федерації, за винятком південних областей, і не подавився. Розростання велетенського континентального льодовикового щита майже співпало із її західним державним кордоном. Зупинилося десь приблизно на межі Нарва – західна околиця Смоленська – південна околиця Воронежа. Далі – вниз по Дону, дугою вгору і знову вниз до самого Волгограда-Сталінграда-Царицина... Цю мапу земного обледеніння часто показують по телевізії, друкують газети, вона у мене завжди перед очима.

Якщо рухатися руслами рік, куди льодовик дійшов найдалше, то Доном до самої станиці Вешенської, а Волгою – вважай проковтнув Волгоград. Росіяни у терміновому порядку на засіданні Державної Думи, яка за ті роки тричі переїздила: спочатку – Самара, потім – Волгоград і, нарешті, у Краснодар, перейменували Волгоград назад у Сталінград, а через місяць повернули йому ще давнішу назву – Царицин. Льодовик його таки наклав, але далі не пішов. Видно, й справді у цій назві для них є щось сакральне.

А Крим навіть на якийсь час зробився островом. Після того як води Чорного й Азовського морів разом із Світовим океаном піднялися й затопили Перекопський перешийок, а разом з ним і ділянку низинного Криму й Північного Причорномор'я. На південному березі мені таки найбільше було шкода пречудових парків, а ще набережних – алуштинської і, звичайно, ялтинської, що разом із прилеглими кварталами також на деякий час пішла під воду, хоч і не надто. Якраз настільки, щоб знамениті кораблі-ресторани «Золоте руно» та «Hispaniola» занурилися по самі щогли і через усі дірки одразу ж наповнилися водою. Сюжет про це у свій час крутили чи не всі наші телеканали. Лапаті ялтинські пальми на набережній й усі ці столітні кипариси, платани, велетенські «мамонтові» рододендрони й інші теплолюбні дерева та кущі, а також кристалі кримські сосни та дуби, на жаль, також не вижили.

Однак водночас несподівано на одну проблему стало менше. Цією проблемою ще донедавна вважався російський Чорноморський флот, залишки якого теперішні наші «дорогі гості» – кліматичні біженці – ще продовжували тримати у бухті Севастополя.

Кілька іржавих посудин, як тільки вода почала підніматися, затонуло одразу, інші – трохи згодом, а останнього корабля захопили, вивели у море і під хорові співи: «Ще не вмерла...» й «Не пора, не пора...» урочисто затопили свідомі громадяни. У воді залишилися лише якісь надсекретні бочки. Позаяк самі кораблі вже триматися на воді не могли, то їх підтримували притоплені секретні пристрої у формі бочок. А коли кораблі почали тонути, то залишилися лише бочки, і росіяни потім їх ще виловлювали, аби нам не дісталися. Але одна все ж пропала. Списують на наших, наші на турків, а турки ще на якихось греків. І все ж до війни не дійшло. Просто все замерзло, через це також.

Тим часом на тому ж таки – на деякий час – острові Крим встиг відбутися референдум щодо проголошення незалежності. Його результати були прогнозовані, і ніхто особливо й

не заперечував, аби Крим знову став незалежною державою кримськотатарського народу. Після того, що з усіма нами сталося, і порівняно із тим, що усім нам загрожувало, це стало найкращим виходом із ситуації. Кримські росіяни, шоковані зрадою Кремля, наміром спекти їх заживо разом з усіма іншими, тепер воліли жити краще у демократичній кримськотатарській державі, ніж із колишніми співвітчизниками, ніхто з яких і не пискнув на їх захист. Навіть потужна російська агентура у Криму виявилася безсилою. Україна отримала ще одну дружню країну і назавжди зняла проблему відродження довбаної імперії.

Коли ж вода відступила, і не просто відступила, а відійшла, наприклад, у північно-західній мілководній частині більше ніж на кілометр від дельтоподовикового берега, а на південному березі Криму хоч і не так далеко, але також на кількадесят метрів, і півострів знову став півостровом, а Чорне море – великим солоним озером, то вже й із кримськотатарською незалежністю недоцільно, та й немудро, було щось міняти. Тим більше, що кримські татари не робили жодних спроб когось отатарити чи омусульманити. Правда, наш Петруня-Мамонт, як росіянин за походженням і український буржуазний націоналіст за переконаннями, час від часу пробує сипати сіль на рану. А етнічні росіяни – українські націоналісти, а особливо буржуазні, після Льодовика – це у нас досить поширене явище.

– Коломбо, ти був у Криму? – починає він.

– Холодний берег, Петруню. – І я вже знаю, що далі.

– Все одно дураки, що віддали...

– Не віддали, а повернули. Взяли райський куточок, а повернули замерзлі скелі, – кидаю я йому щоразу одним і тим же пропагандистським штампом, усе нема часу придумати щось нове.

– Ти б уже придумав щось нове, – наче читає мої думки наш запальний садівник.

Він не здається і ще деякий час бурчить щось про нові геополітичні розлами та виклики доби. От тільки при Міхові ми цієї теми стараємося не розвивати, просто з поваги до його колабораціоністської посади. Крим, Росія-Московія і Семижопенки – це у нас при Міхові табу. Бо хоч справжнім Семижопенком був лише перший із них, але народ за інерцією і його наступників називав саме так, а не інакше. Міха і при останньому з них керував чимось на кшталт Державного комітету із лісового господарства, може, з того часу у нього й така пристрасна ненависть до короїдів?...

За Семижопенками ностальгують, та й то нишком, хіба одиниці з колишніх начальників, як-от Міха. Хоча Міха не так за ними, як за своїм, як він вважає, безтурботним життям. Наше щастя, що кишнути останнього із Семижопенків удалося ще до Льодовика. Слизьке, хамовите, брехливе й злодійкувате мурло – це стандартний набір якостей наших

дольодовикових керивників. Я пам'ятаю, хоч і був ще малий, коли «підрахуї» схімічили на користь того найпершого Семижопенка, а партія курячоголових «противсіхів» зустріла його оваціями. Пізніше вони узаконили собі по сім років, як у Гебістова з Чекістовим, які он уже скільки часу змінюють один одного, мов ті «Кощії»-безсмертні.

Фальсифікувати вибори ці хлопці навчилися настільки філігранно, а лідерів опозиції залякувати та купувати настільки системно, що наївним спостерігачам від ОБСЄ не залишалося нічого іншого, як лише розводити руками. Богу дякувати, Семижопенком-третім і закінчилося. Принаймні поки що. Бо коли насунувся Льодовик, а ті безумці погрожували усіх нас випарувати своїми нейтронами, було вже не до виборів.

Петруня якось обмовився, що, мовляв, читав у Віктора Суворова, що ще за советів їхні гебісти «жопами» називали завербованих іноземних громадян, які за бабки постійно щось там тирили для совецької оборонки.

– А тут, прикинь, аж три жопи!.. – радісно потирає руки наш Мамонт, і очі при цьому такі добрі-предобрі. – Або сім жоп! Ги – Семижопенко!

– Семисраченко, – за звичкою одразу перекладаю.

– Так виглядає, – знову радісно погоджується Петруня.

Здається, це у нього справді щось дуже лічне до тих «жопенків», але я не допитуюсь. Тепер ми живемо без президента, тобто його обов'язки, як і керівництво Технічною комісією, виконують по черзі голова Верховної Ради і прем'єр-міністр: три місяці він – три місяці вона. Якщо минула осінь (умовно осінь, звичайно, бо ж із середини вересня у Києві вже лежав сніг) була за прем'єршею, то зима – за спікером, а тепер от свої три місяці знову добуває прем'єрша. Доки так буде – невідомо, але поки що це всіх влаштовує.

* * *

Технократи дуже швидко реформували виконавчу, законодавчу, а головне – судову владу, повели країну без вихилясів курсом на Європу. Нарешті і суд оголосив вирок – довічне ув'язнення, хоч декому і посмертно, за всі ці замовні вбивства кінця 1990-х – початку 2000-х: экс-глави Національного банку Вадима Гетьмана, лідера опозиції 1990-х В'ячеслава Чорновола, журналіста Георгія Гонгадзе та інших... Виявилося, що замовниками та організаторами були одні й ті ж особи. Дехто, правда, не дожив, але окремі таки дотягнули до неба у клітинку.

Без суду ніякого очищення не відбулося б. Та й Семижопенки, хоч і з інших причин, а все одно так злякалися праведного народного гніву, що з того часу в бігах. І досі їх начебто ловлять, а може, й не ловлять уже. Хоча у новинах все ще проскакує, мовляв, когось із

них бачили то на північному сафарі на Пуху-пуху, то в Ізраїлі, що тепер, як і весь Близький Схід, кайфує у помірному кліматі, то на обледенілому сочинському пляжі...

– А може, то просто Хрестовий льодовиковий похід! – часом коментує ці новини Петруня. – Ера милосердя!

– То Хрестовий похід чи Ера милосердя? – інколи, як маю настрій, перепитую я.

– А воно ж, як тобі сказати... Кара Божа завжди милосердна! – впадає у крайнощі атеїст Петруня, особливо коли снігу намітає вище паркана, урівень з Гляціалом, і ми копаємо у ньому тунелі, щоб добратися і до гаража, і до теплиці, і до довбаних льодяних наростів.

Бо коли вже зовсім замітає, із самого ранку мете і не перестає, січе в очі й забиває рот, то в завірюху Петруню чомусь більше тягне до реплік про Семожопенкові мільярди. Мабуть, це його якось більше зігріває.

– Ти б хотів, звичайно, на Мадагаскар, бо там кава на деревах росте! – начеб вгадує мої думки звідкись з-під снігу Петруня.

– Якби я мав хоча б сто тисяч, хоча б п'ятдесят! Повір, мені і тут було б добре! – і собі перекрикую завивання вітру.

Втім, наші молоді технократи з Технічної комісії також поки що далі розмов не пішли, хоч і там у теплих кабінетах куди затишніше, ніж нам з Мамонтом біля довбаного Гляціала.

Технічна комісія тепер прагне хоча б щось повернути із стирених Семижопенками та компанією мільярдів, як колись на хвилі Помаранчевої революції повернули «Криворіжсталь». Однак тепер та процедура, вочевидь, затягнеться ще на довгі роки... Але, принаймні, на цьому етапі хоча б закінчилися дебільні розмови про цивілізаційний розкол та становлення громадянського суспільства. Тепер, завдяки Льодовикові та ще Гебістову з Чекістовим, ми єдині як ніколи: від Ужгорода до Луганська, від Сум до Севастополя.

У Луганську батьки масово відмовилися вести дітей у російські школи, власне, це лише почалося з Луганська. А в Одесі, Києві, потім і у всіх інших містах та селах – дивитися російське телебачення, читати російські газети і навіть співати їхніх пісень, хоч, як на мене, то вже перебір. За якихось два тижні навіть на Сході й Півдні все російське було замінене українським еквівалентом. Серед останнього прокинулося почуття самозбереження і в олігархів, тобто вони нарешті також заговорили українською. Один поперед одного у кількох спеціально для того приурочених телешоу на власних телеканалах. Мабуть, дуже вже злякалися втратити злочинно нажиті статки.

Та що там довбані олігархи! У Севастополі, наприклад, якісь свідомі громадяни, а серед

них чимало відставних військових моряків, ще до того як острів Крим проголосив незалежність, захопили, вивели у море і затопили неподалік входу в Севастопольську бухту останній корабель російського Чорноморського флоту. На той час він єдиний і був на плаву, колись куплений росіянами у французів вертольотоносець класу «Містраль» – «Слава Севастополя».

Стояв собі там і стояв, як задрізка в дупі, як жалюгідне нагадування про безславне минуле цього вже двічі за два століття притопленого флоту. А ті відчайдухи захопили його без жодного пострілу, вивели у море і затопили, а екіпаж ще їм і допомагав. І це вони встигли у той короткий проміжок, коли море ще не відступило, а лише на якийсь місяць розмерзлося... Український флот у Севастополі на разі ще залишається. Правда, вже не у бухтах, що враз осушилися, а в льодах на рейді, і кримськотатарський уряд, може, із вдячності за вистраждану незалежність поки що не заперечує.

Натомість у Львові пішла мода палити машини продажних прокурорів, та й взагалі усіх корумпованих чинуш. Там вони першими з усіх міст пересіли у громадський транспорт, тепер це норма. Взимку, коли замете, ще пересідають на снігоходи, а під час короткого літа – на велосипеди. Так що субарктичний Львів тепер – місто снігоходів, а під час короткого літа – велосипедистів, як би дивно це не виглядало.

Крім того, галицька столиця нарешті вирішила проблему з водою. На місці колишнього Яворівського полігона раптом просіла земля, місцями до тридцяти метрів, й утворилося велетенське озеро, майже на всю його площу. Боялися, що вода буде з сіркою, бо ж там недалеко родовища, але виявилось, що вона навіть чистіша, ніж у пригірській частині Дністра. Відтак Львів тепер в оточенні сухих холодних степів помпує чисту воду з того Яворівського озера і хоч за це дякує Льодовикові. Не лише за покару клятих москалів, а й за воду, якою тепер упивається донесхочу.

Тим часом у субарктичному Києві хвиля народного гніву змела всі двометрові паркани у Кончі-Заспі, Пущі-Водиці, Старих та Нових Безрадачах, та й в інших місцях, де були палаци колишніх корупціонерів-казнокрадів, а тепер дитячі лікувальні заклади. Ще їх використовують під гуртожитки для українських емігрантів з Росії-Московії та тих людей, чиї житла знищили гляціали, а таких лише в самому Києві уже набереться не одна тисяча.

Не до виборів, одне слово, принаймні поки що. Ніхто ж не знав, де і коли воно зупиниться, це обледеніння. Виявилось, на тридцятому меридіані і п'ятдесятій паралелі, приблизно там. Відтак усе, що далі на схід від тридцятого меридіана та на північ від п'ятдесятої паралелі, виглядає як крижана пустеля. Цей понурий краєвид тепер тягнеться на тисячі кілометрів на схід. І як наслідок, у холодних степах на південь від Волгограда-Сталінграда-Царицина скупчилося близько ста мільйонів громадян нещасної, ще донедавна найбільшої у світі за територією держави.

Утім, перейменована Московія і досі найбільша, хоч тепер частково у вигляді крижаної

пустелі. А от усі прогнози про її розпад знову не справдилися. Бо ж утворення незалежних північнокавказьких держав від Адигеї до Дагестану та Калмикії включно, а чи навіть Далекосхідної республіки – розпадом не назвеш. Бо ж скільки там тієї Калмикії, як і того Дагестану, чи тієї ж Далекосхідної республіки, порівняно хоча б із Заураллям, яке як було болотистою тундрою, так болотистою тундрою і залишилося. Льодовик за Урал чомусь не пішов і у Східний Сибір не пішов. Там лише льодовикові поля на гірських хребтах, включаючи гори Камчатки. А от край Чукотки відморозило, і крига знову з'єднала її з Аляскою. Проте крига там була і до Льодовика, трималася по півроку і більше.

Хоч якась втіха для московитів, що казанські татари та інші поволзькі народи, чиї землі опинилися під Льодовиком, усе ще у федерації. Може, тому й у федерації, що під Льодовиком? Але головна загадка – це якути-саха, вони також поки що у федерації. Може, просто вважають, що без російського ядерно-нейтронного щита їх швиденько схаває Китай, разом із їхніми алмазами, звичайно. А китайців потім буде набагато важче виперти, ніж росіян. Мабуть, саме такі думки були у світлих якутських головах, коли вони вирішили залишитися у федерації. Хоча то лише дехто у нас так вважає. А що там у тих якутських головах насправді – не знає ніхто. Щоб це знати, мабуть, треба їсти стільки ж в'яленої риби, як їдять вони. До нас ця мода доходить лише тепер, хоча майже вся риба все одно чи то аргентинська, чи португальська, а в'ялення, здається, турецьке.

Може, завдяки тим якутам і самі росіяни, чи то пак московіти, у цю важку для виживання нації годину, попри всі випробування і злигодні, також ще якимось тримаються купи. В європейській частині у них ще залишилися окремі поселення у белгородсько-курській тундрі вздовж нашого північно-східного кордону і ще той маленький анклав на Балтиці, але там його тепер також трохи підморозило. Але підморозило – це все ж не те саме, що заморозило. Тепер чим далі на Захід, тим тепліше.

На Західній Україні тепер також суціль степи, холодні й сухі. Але влітку в Прикарпатті ще випадають сякі-такі дощі, і тваринництво ще якимось розвивати можна, ще якісь зимостійкі генномодифіковані сорти ячменів, інших злакових та бобових також висівають, а потім, ще за дольодовиковою звичкою, традиційно борються за врожай, решта – тепличне господарство.

Тепличне господарство і Пуху-пуху

Треба знати українців! При найменшій можливості кожен намагається мати власну тепличку, а хто заможніший – то цілий «зимовий сад». У всіх громадських закладах «зимові сади» або хоча б зелені оази на кшталт тієї, що до Льодовика була у бібліотеці імені Вернадського, тепер норма! У всіх барах, ресторанах, кінотеатрах, більярдних і тому

подібне без зелених куточків просто забирають дозвіл на діяльність.

Міха якось сказав, що, мабуть, з космосу тепер вся Україна виглядає наче за склом. Треба просто знати нашу землеробську націю, аби розуміти, що за найменшої можливості наші люди все одно будуть порпатися у землі, бодай навіть під склом. Помідори, огірки, солодкий перець і всі інші овочі й деякі фрукти у теплицях, де денна температура зазвичай підтримується у межах 20–23, а нічна – 12–15 градусів, цвітуть і плодоносять безперервно. Останнім часом почали з'являтися і двоповерхові теплиці, а у Глевасі, я вже бачив, – і триповерхові. Я найбільше люблю цей південний напрямок і часом туди катаюсь, за Чабани, Глевахою і далі. За Глевахою вже майже не зустрічається гляціалів.

Таке захоплення теплицями – ще одна наша, як каже Петруня, ментальна відмінність від наших «дорогих гостей», і цього навіть не потрібно було запроваджувати якимсь спеціальним указом. Бо ж «дорогі гості» обходяться без теплиць, принаймні ті, що приперлися сюди, переконалися на нашу територію. А якщо й мають теплиці, то невеликі, і вирощують там винятково «огурчікі», бо ж відомо, яке нестерпне для них життя без цього продукту. Решту провізії краснодарський уряд з останніх сил закуповує для них за нафту й газ.

За угодою їх тимчасового, на час Льодовика, перебування на нашій території, цю нафту-газ вони й нам продають за своєю внутрішньою ціною. Хоч і в цьому, як завжди, постійно намагаються обдурити, тут їх уже не зміниш. Решту pompують до Європи, а за виручені кошти везуть провізію переважно з Туреччини та Єгипту, а оковиту – з Фінляндії. Фіни у тому трикутнику, який у них ще залишився, після того як Льодовик зруйнував усю паперово-целюлозну промисловість, натомість набудували ультрасучасних горілчаних заводів. Відтак, з криги роблять горілку для усієї Європи, а найперше, звісно, для колишніх росіян, а теперішніх московітів.

Та найбільша їхня проблема в тому, що нафти і газу у них стає все менше, а всі їхні поклади сланців також залишилися під кригою. Виручених за нафту-газ коштів ледь вистачає на харчі, горілку та відігрів Кремля з усіма ялинками, хоча й кажуть, що вони тепер там у них штучні китайські і вже без Мавзолею. На місці Мавзолею тепер гігантський гляціал урівень із Спаською вежею...

А на тій території, яка у них ще залишилася вільною від Льодовика, на південь від субарктичного Волгограда-Сталінграда-Царицина, раптом також почалися великі реформи. Наші телеканали, був час, тільки про це й показували. По-перше, політика «назавжди газом» остаточно вичерпала себе разом із можливістю нормально pompувати газ, та й Європа перейшла тепер переважно на сланцевий газ; по-друге, великі простори, включно із Москвою і Санкт-Петербургом, залишилися під кригою, а отже, відпала потреба годувати всю цю прірву озлоблених на весь світ люмпенів і можна було зайнятися облаштуванням нормального життя на Дону, Нижньому Поволжі і за Уральським хребтом. По-третє, у них нарешті почалося покаяння і повернення до витоків водночас. Після

всього, що сталося, – усіх цих ультиматумів і потрясань нейтронною бомбою, – це для них тепер, мабуть, єдине правильне рішення.

Їхня Технічна комісія організувала референдум, і більшість громадян їхньої федерації висловилися за повернення старої назви – Московія. Мовляв, нова назва виявилася нещасливою і в усіх сусідів асоціюється лише з агресією, погрозами, убивствами, репресіями і, нарешті, Голодомором 1933-го. Дехто, правда, питав: а наша велика російська культура? Але інші резонно відповідали: якщо культура покриває або й виправдовує агресію, то великий сумнів, що вона велика, і взагалі сумнів, що вона культура.

Наступним кроком їхня Технічна комісія від імені всіх новоспечених московітів попросила вибачення у всіх сусідів за всі війни та все вчинене над ними насилля: у прибалтійців за 1940-й, у кримських татар за 1944-й, в угорців за 1956-й, у чехів за 1968-й, а у чеченців і за 1944-й, і за 2000-й, в усіх інших за поневолення та приниження, завдані як у часи царату, комуністичної диктатури, так і в новітні неоімперські десятиріччя. А полякам не лише нарешті видали всі уламки літака, на якому розбився президент Качинський із світою, а й навіть назвали поіменний список катинських катів, на який Польща чекала майже сторіччя! Невідомо, правда, що тепер поляки з тим списком робитимуть?

До того дійшло, що у пориві покаяння щодо організованих ними війн, репресій та голодоморів для сусідніх народів їхній уряд навіть звернувся до нашого із вибаченням за вкрадений колись етнонім «Русь» і запропонував нам узяти його назад. Та що там Русь! Вони перепросили навіть за ікону, яку в XI столітті суздальський князьок, пізніше прозваний Боголюбським, вивіз із Києва, перед тим пограбувавши і спаливши місто та вирізавши усе чоловіче населення. Вони навіть перепросили, що назвали його Боголюбським...

Наш уряд вибачення, звичайно, прийняв, але від Русі відмовився. Мовляв, хоч це і наше спільне минуле, але ми свого етноніма ніколи не міняли, навіть за Київської Русі були українцями, то чому ж тепер маємо щось змінювати? Отож, Росія тепер знову Московія. Ми ж, як були Україною, так Україною і залишилися. А для них, може, це й правильно, щоб наступні покоління нехай через сто, чи навіть тисячу, а чи й десять тисяч років знову могли вернутися на свої окуповані кригою необозрімі простори. Хоча московітська опозиція (у них нарешті також з'явилася впливова опозиція) проти цього перейменування навіть почала збір підписів за проведення нового референдуму щодо повернення старої назви. Проте назбирати необхідну кількість тих підписів, здається, п'ять мільйонів, ім поки що ніяк не вдається. Народ їхній поки що за Московію!

Втім, сучі сини стільки разів уже нас обманювали, що ми й тепер їм не дуже віримо у цю їхню раптову трансформацію... Співчуваємо, допомагаємо, чим можемо, але все одно воліємо називати нехай уже й не кацапами, як до Льодовика, і не росіянами, на що вони тепер самі ображаються, а просто, по-домашньому – «дорогими гостями», але вже аж ніяк

не московітами. Бо щоб московітами, то якось і язик не повертається, бо в голові одразу якась смута – Іван Грозний, Лжедмитрій і Стенька Разін, разом узяті... А наш Петруня-Мамонт взагалі начхав на всіх і бодай у нашому тісному товаристві, але продовжує називати себе росіянином, або рідше – колишнім росіянином.

Вони там, у теперішній своїй Московії, пішли ще далі, ніж можна було від них очікувати: всім містам, які були перейменовані і яких не накрило Льодовиком, повернули старі назви (лише Сталінград виняток), вулицям також, а нові вулиці поперейменовували на архаїчний лад. Мене, наприклад, найбільше вразило, коли вони і гроші свої перейменовували. Копійки на деньгу, а рублі на таньга. Деньга-таньга! Мовляв, це теж повернення до давніх своїх золотоординських витоків. Бо ж значна частина московітів – це більше нащадки Золотої Орди, аніж Київської Русі. І я думаю, нема нічого поганого, що вони і про це згадали. Це може зарадити у майбутньому від повторення помилок.

Проте виглядає на те, що на деякі помилки колишні росіяни, а новоспечені московіти просто приречені. Ця їхня тупа боротьба із самопроголошеними на крижаних просторах незалежними республіками, на думку багатьох, лише привертає увагу до проблеми і врешті-решт може закінчитися реальною незалежністю і Мордві, і Удмуртії, не кажучи вже про Татарстан із Башкортостаном. Проблема в тому, що крига цілком поглинула території колишніх автономій, на яких до Льодовика проживали рештки автохтонних етносів (угро-фінські, тюркські, монгольські, північні тощо), які впродовж століть гинули під жорстким контролем росіян, піддавалися тотальній асиміляції та поступово сходили з історичної арени у небуття.

Але для них Льодовик приніс не лише зло – вкрив кригою їхню землю, а й добро – прогнав колонізаторів. Звичайно, залишки ще не до кінця асимільованої людності відійшли разом із росіянами-московітами на південь, але окремі сміливці залишилися. І всі ці легенди про страхітливих потвор щуроведмедів Пуху-пуху, що харчуються мерзлятиною, на яких вони тепер полюють, також від них. Нехай Бог милує...

Ці сміливці, молоді удмурти чи казанські татари, вже не кажучи за північних комі чи ненців, почали повертатися на вкриті кригою рідні простори. Знайшлися навіть якісь весельчаки нганасани, вже здавалося б безнадійно асимільовані росіянами. Вони наймають, а чи й захоплюють гелікоптери (сюжети на цю тему часом проскакують навіть по CNN), летять у глиб крижаної пустелі й висаджують десанти на території, де колись жили їхні предки. Встромляють у кригу національні прапори та іншу символіку, усе це знімають на камери й проголошують незалежні Удмуртію чи Татарстан... Ну, а вже зовсім відчайдухи навіть пробують там виживати. Полюють на щуроведмедів Пуху-пуху. А Пуху-пуху полює на них, а ще ж московітська поліція. Вона також на них полює, на патріотів, звісно... Словом, усі полюють на всіх. Як на мене, щось тут досі неправильно.

Петруня у своєму репертуарі, вважає, що все має бути навпаки: і молоді патріоти, і Пуху-пуху мали б полювати винятково на новоспечених московітів... Хоча історія про

щуроведмедів, яких мало хто й бачив, узагалі виглядає як вигадка. Я особисто не вірю в таке схрещення. Мовляв, зграї цих монстрів бродять по неозорих просторах крижаної пустелі й харчуються мерзляками, тобто загиблими й вмерзлими у лід людьми та тваринами, яких вистачить ще не на одне десятиріччя. Бо ж м'ясо у природній морозилці може не псуватися дуже довго. Подейкують, що ці тварюки якось навчилися відчувати мерзляків під льодом, вмощуються зверху й теплом своїх тіл та диханням розтоплюють кригу.

Один московітський письменник, з молодих, навіть роман написав «Пуху-пуху», а в Голлівуді одразу підхопили ідею. Три роки тому був найбільш касовий блокбастер про те, як льодовикові щуроведмеді напали на мирне поселення московітів в українському прикордонні. До речі, література, мистецтво, театр також – у них усе це зараз на підйомі, за винятком кіно. Кіновиробництво перекочувало до нас. І хоч нам, звичайно, ще далеко до Голлівуду, але московіти віддають перевагу нашим фільмам, особливо історичним серіалам та мелодрамам.

Лідка, у перервах між нашими вправами цим довбаним сексом льодовикового періоду, коли моя права рука відпочиває, а ще більше, коли у солодкій знеможі відпочивають обидві руки, а прикутий Оскар б'ється у мовчазних конвульсіях біля батареї, розповідає мені про свої казки, а ще про фільми. Вона ще та кіноманка! Окрім казок пише ще й сценарії, але їй поки що не щастить. Сценарії її зовсім не казкові, а швидше якісь сімейні хроніки у стилі вже дещо призабутої Люко Дашвар. З її слів, хоч Лідка надто не деталізує, але я майже впевнений, що без сцен у ліжку там не обходиться. Я навіть майже впевнений, що вона вводить туди сцени жорсткого порно, які по телеку зазвичай показують із червоним квадратиком в куті екрана.

Тепер у нас на Київській, Одеській, Ялтинській та новозбудованій Львівській кіностудіях навчилися знімати цілком пристойні серіали, історичні, детективні, дитячі. Ну, і «мило», звичайно, також. Як же без нього? Але поступово з'явилися і культові блокбастери, як-от «Святослав», «Хотин», «Жовті Води», «Під Конотопом», «Холодний Яр», нові екранізації «Богдана Хмельницького» й «Мазепи», а також «Роксолана», навіть дві «Роксолани». А ще «Олекса Довбуш», «Устим Кармелюк» – також по два, «Крути», «Остання Січ», «Пригоди козака Мамаєва», «Зимовий похід» – кажуть, що також уже третя версія з'явилася, але я ще не бачив. А ще ж і екранізація класики: «Енеїда», «Гайдамаки», «Захар Беркут» – також дві нові версії, «Лісова пісня», «Повія», «Кайдашева сім'я», «Сестри Річинські», «Тигролови»...

А із новіших, з тих дисків, що приносила Лідка – «Смерть кур'єра», «Снігова королева», але тільки друга частина, зняті молодим режисером Натаном Мілкусом, «Павук», «Діви ночі», «Пошуки українського сексу», а ще – «Чорний ворон», «Іван і Чорна пантера», «Різдвяна казка», «На високій полонині» і просто «На полонині», а ще комедія «Йолка, або Мордою в олів'є» – про Новорічні гуляння у дольодовиковій Росії. А нещодавно з'явилося ще одне супер-«мило», майстром цього жанру вважається Остап Ярошенко: багатосерійне

«Кохання у Макові» – курортний детектив та «Марс: кохання на Червоній планеті», що його також уже розтягли до сорока серій і кінця не видно. Нуднішою є хіба що «Жива вода» – із життя відпочиваючих у Трускавці. Це поки там не з'явилася молода «зірка» Яринка Івченко у головній ролі.

Переважно купую фільми на дисках і переглядаю вдома, хоча інколи навідуюсь у новий кінопалац на Богатирській. Я з дитинства люблю кіно, бабуня також любила ходити у кінотеатр і мене з собою брала. Тепер люблю нове українське кіно, ми всі його любимо. А оскільки у московітів останнім часом напруг із нафтою й газом і розраховуватися нічим, то наш уряд спеціальною постановою прийняв рішення за бюджетні кошти викуповувати кіно– і телепродукцію у наших кіностудій, а московітам віддавати копії за їх «дерев'яні» таньга майже безкоштовно. Краще вже нехай дивляться наше, ніж американське.

До того ж багато фільмів, за відсутності коштів на дубляж, тепер транслюють у них українською. Як виявилось, новітні московіти у своїй масі розуміють її і без субтитрів. А тим більше на Кубані, де тепер їхня столиця, а сільська Кубань і до Льодовика, ще з часів запорожців, була україномовною. Хіба хтось колись міг таке припустити?... А тепер наша незалежна преса підозрює наш уряд у спробі певної мовної експансії і засуджує ці прояви. Уряд виправдовується, мовляв, не самим же нам дублювати ті фільми московітською?

* * *

Нафта й газ – це окрема тема, і ми з Петрунею щодня маємо нагоду про це поміркувати біля нашого «айсберга» на прізвисько Гляціал. Цим словом прийнято називати найхолодніші фази в середині льодовикової ери, але нам воно підійшло для іншого. У Міховому обійсті на Сошенка, де ми всі тепер мешкаємо за наполяганням і за рахунок Міхових роботодавців, ми назвали так ту велику брилу льоду, що виростає з-під землі і загрожує теплиці і з якою ми ось уже другий рік невтомно боремося. Вона виростає, а ми її сколупуємо, відпилюємо, а раніше – ще й солили...

Такі брили льоду тепер вип'ялися у багатьох місцях, і ми їх також називаємо гляціалами, хоча для них усіх це вже просто загальна назва. Інші люди їх називають також по-різному, найчастіше – просто брилами. А ще у нас є по льодорубу на брата. У Петруні важчий, бо ж він і сам важчий. Це дуже надійні штуки, ми вже всякі перепробували, але ці вийшли найбільш надійними. Але не лише знаряддя, а й себе ми також інколи називаємо льодорубами. Хоча себе ми як тільки не називаємо! Навіть слугами диявола або просто крестинами, що, принаймні для мене, не новина – це я знав про себе і раніше.

Зате про льодовики я знаю тепер значно більше, ніж колись. Усі ми тепер знаємо про них значно більше. У себе над ліжком, поверх плаката Джона Леннона з Йоко Оно, я ще минулого року приліпив скотчем вирізку з якогось журналу:

«Льодовики – це природні маси кристалічного льоду, які формуються на поверхні Землі в результаті накопичення та подальшого перетворення твердих атмосферних опадів (снігу).

Необхідною умовою утворення льодовиків є поєднання низьких температур повітря з великою кількістю твердих атмосферних опадів, що має місце в холодних країнах вищих широт і на вершинних частинах гір.

Накопичення потужних товщ снігу та перетворення його в лід являє собою тривалий і складний процес, зумовлений дією різноманітних факторів.

При накопиченні снігу в ділянці живлення відбувається його складне перетворення, пов'язане, по-перше, з дією сонячного проміння, по-друге, з сублімацією, і по-третє, із збільшенням тиску в нижній частині снігової товщі.

Під впливом сонячного проміння пухкий сніг з поверхні відтає і при цьому окремі сніжинки округлюються, а при зниженні температури вони знову набувають кутастої форми.

Разом з тим, частина води, яка звільняється в процесі танення снігу, проникає на глибину снігового покриву і теж зумовлює оплавлення сніжинок. Такий процес повторюється при добових змінах температури та в кожній новій порції снігу, що випадає.

Поступово пухкий сніг перетворюється в зернисту масу, яка називається фірн.

При перетворенні снігу на фірн і лід велике значення мають також процеси сублімації (згону), тобто випаровування льоду з наступною кристалізацією утвореної водяної пари. Пружність пари у приповерхневій частині льоду залежить від температури, розмірів та форми кристалів. Над малими за розміром кристалами пружність пари більша, а над великими – менша. Це спричиняє переміщення пари від дрібних кристалів до великих та ріст останніх. Разом з тим при сублімації звільняється певна кількість тепла, завдяки якому відбувається поєднання окремих кристалів та укрупнення кристалічних зростків».

У мене там є й інші вирізки, з інших журналів. Наприклад, з якогось антропологічного я колись повитинав малюнки гігантів ще з того попереднього льодовикового періоду, що закінчився приблизно дванадцять тисяч років до нашої ери, і тепер також вожу їх із собою, переклеюю із стіни на стіну. Через ті постійні переклеювання ірландський лось уже без одного рога, а гігантський короткомордий ведмідь без лапи. А ще є гігантський кондор і, звичайно, мамонт. Точніше – мамонтів аж два. Один той, доісторичний, а інший – наш рідний садівник Петруня. Я його усміхнену пику також приліпив поряд із мамонтом.

Петруню я часом фоткаю з льодорубом або й без нього, просто на тлі нашого Гляціала.

Якщо у профіль крупним планом – точно як мамонт, тільки без хобота і бивнів. Ну й пика. «Правила здорового мамонта» – це якраз для нього. Це йому бути охоронцем, а не мені, але Міха вважає інакше.

Той клятий Гляціал – тепер наша найбільша проблема. Це просто величезна брила, точніше, ціла скеля з льоду, що невідь-звідки взялася, просто-таки виросла з-під землі у нашому саду. Тобто там, де раніше був наш сад. Наземний айсберг, що росте з-під землі, – ще й так можна назвати нашого Гляціала. І коли я придумую йому назви, як-от: пика, горили чи довбаний пуп землі, Мамонт лише йобкає і довбе. Часом із самого ранку вже чую те його йобкання і звук льодоруба взагалі. Хоча «взагалі» – то у мене слово-паразит, я це знаю, і всі інші також знають.

Але наш Гляціал – майже як живе створіння, тільки дуже холодне. За десять метрів від нього на градус холодніше, а впритул – на цілих два. Він наче підступний і хитрий ворог. Коли ми його з Мамонтом починаємо довбати, той відросток, що найближче до теплиці, то часом мусимо заглиблюватися до півметра у землю... «Лупайте сю скалу!» – учив дідусь Франко, й ми так і робимо. Бо теплицю Міха нам ніколи не пробачить, це найдорожче, що у нього є, окрім Іри, звичайно. Хоч Іру він не так цінує, як теплицю.

Верхню частину Гляціала найчастіше зрізуємо бензопилкою, часом, якщо є настрої, Мамонт ще й запалює паяльну лампу і витоплює у ньому печеру на свій зріст, а потім ще й посипає дно і стіни тієї печери кам'яною сіллю. Проте цього все одно ненадовго вистачає, бензину на дурниці шкода... Тепер, пізньої весни, якщо це можна назвати весною, коли температура вдень тримається близько нуля, а часом заповзає і на плюс, боротися із Гляціалом стало трохи легше. Хоча приморозки у ясні ночі бувають ще й у червні.

Часом Петруня направляє на нього струмінь, я також направляю. Дивлюся, чи не стовбичить у вікні Нонка, і дзюрю з насолодою. Та тепла сеча, стікаючи, лише розтоплює сніг навколо, підфарбовує його жовтим, а самій брилі тільки ледь полірує підніжжя. А минулого тижня Петруня випалив своєю лампою, що такими до Льодовика по селах свиней смалили, у нашого Гляціала очиська, носа, надбрів'я, масивні характерні скули. Вийшло щось і справді схоже на велетенську горилу.

– Наш Мамонт проти горили, час пішов!

– Це твій портрет, – кидає він у відповідь.

– Три, два, один... Старт!

– Ага, хенде хох! – огризається він, коли я так кажу.

Починає йобкати і перестає довбати. Кидає льодоруба і йде пити чай зі смаком смородини. Той чай для нього як ковток раю, того, в якому ми жили до Льодовика.

– Не плети дурниць! Ми ще побачимо, хто кого, – спересердя кидає Петруня, перед тим як зникнути у своїй комірчині.

Його комірчина – це прибудова до теплиці, ближче до воріт, там він зберігає свій садовий інвентар; а Міха підозрює, що це ще й підслуховуючий центр. Міха всіх підозрює. За комірчиною впритул ще одна прибудова, де у нас термонасоси й водяні баки, що регулюють вологість повітря, ґрунту, вентиляцію й таке інше, – усе, що важливе для тепличних рослин.

А ще далі у нас аж два вітряки. Тепер майже у кожному дворі своя вітряна електростанція, спеціальна урядова програма з метою додаткового виробництва електроенергії. Хоча, на мою думку, більше уваги треба приділяти скороченню споживання. Втім, мої думки з цього приводу нікого не цікавлять. І коли Мамонт йобкає і йде, я знову залишаюся з ними наодинці. З ними, а ще із Гляціалом, льодорубами, теплицею і двома вітряками, котрі енергію вітру перетворюють на електричну. Вони виробляють її більше, ніж ми споживаємо, ця енергія надходить у загальну мережу, і за неї уряд доплачує власникам нашого маєтку, яких ми, до речі, навіть не знаємо.

Про наші льодоруби також слід сказати окремо. Це важкі сталеві пластини, які Мамонт постійно заточує на крем'яному коліщаті у гаражі, з довгими, у наш зріст держакми. Взяти у дві руки і товкти перед собою – ото й уся наука. Головне – не відрубати собі ноги. Тут недалеко, також на північній околиці, де теж з-під землі виростає лід, один відрубав собі пальці на правій нозі, разом із черевиком. Якби я відрубав, то теж на правій, бо давно помітив, що коли вже добряче помахав тим льодорубом, то заносить вправо. Коли піт починає заливати очі, то пора перепочити.

І коли Мамонт іде пити свій чай, я пензлюю слідом і лягаю на стару дубову колоду при стежці, що, мабуть, ще з дольодовикових часів тут, бо дерево й досі міцне і короїди його не беруть, і думаю про те, що добром усе це у будь-якому випадку не закінчиться.

У такі моменти, коли я, лежачи на холодній колоді, закриваю очі, у моїй голові миготять, проносяться картинки із минулого, ще дольодовикового, і щось із теперішнього – наприклад, обличчя того юнака, що мене про нього час від часу попереджають чергові охоронці на вході у Міхову редакцію, або мрії про те, як увечері я знову буду читати Трубая чи слухати балканців, хорватський романс. Тих стариганів із якогось ще дольодовикового «Євробачення». Там усе починається речитативом, я вже вивчив його напам'ять. Бо ж сербохорватською також нічогенько, а особливо ті самі перші рядки наспіву:

Я живо дай за нама бріше трабове
І в добру ноч о пушта чудно вагове! —

і так далі... Хоч і десять разів поспіль можу крутити, але щоразу в кайф.

З улюблених тем для медитацій – ще дощ, просто шум дощу. Або те, як збирав гриби й обпік кропивою руку, або наш дольодовиковий плющ і виноград, що сплелися над хвірткою у нас на Святошині. Петруня каже, що це вже клініка, що всі ми тепер хворі на спогадоманію і що таке не лікується! Тоді я знову починаю висловлюватися про те, що непогано було б нашого Гляціала підірвати, незважаючи на те, що дехто вже так до нього звик і таке інше. Просвердлити у кількох місцях, закласти вибухівку, а на тому я таки трохи знаюся. Але Міха проти, та й Мамонт, здається, також. Міха не впевнений, що брилами, які розлетяться, – а структуру льоду важко прорахувати, – не накриє і теплицю, і будинок, хоч йому теплиця, звичайно, важливіша.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<http://www.litres.ru/oleksandr-v-lchinskiy/lodovik/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.